

ARAŞTIRMA

Açık Erişim

RESEARCH

Open Access

Rehberlikte Dijital Dönüşüm: Psikolojik Danışmanların Yapay Zekâ Temelli Uygulamalara Bakışı

Digital Transformation in Counselling: Psychological Counsellors' Perspective on Artificial Intelligence-Based Applications

Abdullah Ensar Uzun , Gülgün Uzun , Ahmet Taha Can , Ayşe Yılmaz

Yazar Bilgileri

Abdullah Ensar UZUN

Milli Eğitim Bakanlığı
Hikmet Cingilli Anaokulu
Kayseri/Türkiye

Email: aensaruzun@gmail.com

Gülgün UZUN

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Ana Bilim Dalı

Erciyes Üniversitesi

Kayseri/ Türkiye

Email: gulgün@erciyes.edu.tr

Ahmet Taha CAN

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Ana Bilim Dalı

Atatürk Üniversitesi

Erzurum/ Türkiye

Email: ahmettahacan00@gmail.com

Ayşe YILMAZ

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Ana Bilim Dalı

Kırıkkale Üniversitesi

Kırıkkale/ Türkiye

Email: ayseyilmazpd@gmail.com

ÖZET

Bireylerin kendilerini tanımaları, gerçekçi kararlar almaları ve kapasitelerini geliştirmeleri rehberliğin temel çalışma alanlarını oluşturmaktadır. Teknolojik gelişmelerle birlikte rehberlik hizmetlerinde yapay zekanın kullanımı yaygınlaşmaktadır. Bu çalışmada, 15 gönüllü psikolojik danışmanın rehberlikte yapay zekanın kullanımına dair görüşleri incelenmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış, olgubilim deseni kullanılmış ve içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Bulgular, katılımcıların yapay zekâyı rehberlikte faydalı ve destekleyici bulduklarını; özellikle ölçme-değerlendirme, öğrenci tanılama ve kariyer danışmanlığı gibi alanlarda kullanılabileceğini düşündüklerini göstermektedir. Bununla birlikte yanlış değerlendirme, yaratıcı düşünmeyi sınırlama ve etkileşim kısıtlılığı gibi dezavantajlara da dikkat çekilmiştir. Katılımcılar, geliştirilecek yapay zekâ temelli uygulamaların kişilik ve yetenek değerlendirmesi yapabilmesi, görüşme analizleri ve envanter uygulamaları içermesi gerektiğini vurgulamışlardır. Genel olarak, rehberlikte yapay zekanın kullanımına temkinli bir yaklaşım sergilenmiştir.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Psikolojik danışman
Dijital dönüşüm
Yapay zekâ
Yapay zekâ uygulamaları

Keywords

Psychological counselor
Digital transformation
Artificial intelligence
AI applications

Makale Hakkında

Geliş: 31/10/2025

Düzeltilme: 26/11/2025

Kabul: 27/11/2025

ABSTRACT

The fundamental areas of work in counselling encompass individuals' self-awareness, realistic decision-making, and capacity development. With technological advancements, the use of artificial intelligence in counselling services is becoming increasingly widespread. This study examined the views of 15 volunteer psychological counsellors on the use of artificial intelligence in counselling. Data were collected through semi-structured interviews, using a phenomenological design and evaluated through content analysis. Findings indicate that participants found artificial intelligence useful and supportive in counselling; they believed it could be used particularly in areas such as measurement-evaluation, student diagnosis, and career counselling. However, disadvantages such as misjudgement, limiting creative thinking, and interaction constraints were also highlighted. Participants emphasised that AI-based applications to be developed should be able to assess personality and abilities and include interview analyses and inventory applications. Overall, a cautious approach to the use of AI in counselling was demonstrated.

Atıf için: Uzun, A.E., Uzun, G., Can, A.T. ve Yılmaz, A. (2025). Rehberlikte Dijital Dönüşüm: Psikolojik Danışmanların Yapay Zekâ Temelli Uygulamalara Bakışı. *Klinik ve Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 5(2), 14-33.

GİRİŞ

Eğitim sisteminin temel işlevlerinden biri, öğrencilerin eğitsel, mesleki, kişisel ve sosyal alanlardaki potansiyellerini en üst düzeyde kullanabilmelerine olanak tanımak ve bu doğrultuda gerekli fırsatları ile kaynakları sunmaktır (Fidan, 2012). Bu amaca doğrudan katkı sağlayan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ise, bireyin çok yönlü gelişimini destekleyen ve eğitim sürecinin bütünlüyci bir unsuru olarak değerlendirilen vazgeçilmez bir yapı taşı oluşturulmaktadır (Yeşilyaprak, 2016). Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik hizmetleri, bireylerin gelişimlerini desteklemek ve yaşam zorluklarıyla başa çıkma becerilerini artırmak amacıyla sunulan profesyonel ve sistemli yardımlardır (Schmidt, 2014). Psikolojik danışmanlık ve rehberliğin çalışma alanlarından biri de okullardır. Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları, öğrencilerin bütüncül gelişimini desteklemek amacıyla bir dizi sistemli hizmeti kapsar (Uzun ve Durgut, 2025). Temel olarak, bu çalışmalar önleyici, geliştirici ve iyileştirici roller üstlenir. Bireysel psikolojik danışma ve grupla psikolojik danışma oturumları aracılığıyla öğrencilerin kişisel, sosyal ve eğitsel sorunlarına çözüm bulmalarına yardımcı olunur. Ayrıca, öğrencilerin kendilerini ve ilgi/yeteneklerini tanımları için ölçme araçları (testler, envanterler) uygulanır ve bu sonuçlar doğrultusunda eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri sunulur (Çam, 2003). Okul çapında zorbalık, teknoloji bağımlılığı, sınav kaygısı gibi konularda seminerler, bilgilendirme toplantıları ve rehberlik etkinlikleri düzenlenir (Sayan, 2001). Son olarak, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanları öğretmenler, veliler ve okul yönetimiyle iş birliği yaparak öğrencinin gelişimini etkileyen okul ve aile ortamındaki faktörleri düzenlemeye yönelik konsültasyon (müşavirlik) hizmetleri de sunar. Eğitim sürecinde öğrencinin bütüncül biçimde tanınması, etkili öğretim ve rehberlik hizmetlerinin temelini oluşturur (Aktepe, 2005).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin temel yapı taşlarını ele aldıktan sonra, günümüz teknolojik gelişmeleri doğrultusunda rehberlik alanında dijitalleşme ve yapay zekâ temelli uygulamaların nasıl bir dönüşüm yarattığını incelemek yerinde olacaktır. Dijitalleşme, en genel anlamıyla bilginin analog biçimden sayısal forma dönüştürülmesi süreci olarak tanımlanabilir (Özçelik Baloğlu, 2023). Bu süreçte, çeşitli kaynaklardan elde edilen veri ve belgeler; bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi dijital teknolojiler aracılığıyla elektronik ortama aktarılmakta ve bu ortamlarda işlenebilir hale gelmektedir (Öztemel, 2018). Sayısallaştırılan içerikler, dijital platformlarda depolanarak erişim, paylaşım ve yeniden kullanım açısından daha etkin bir yapıya kavuşur (Ünal, 2019). Böylece dijitalleşme hem bilgi yönetimi süreçlerini kolaylaştırmakta hem de geleneksel veri saklama yöntemlerine alternatif bir çözüm sunmaktadır (Karakaş vd., 2009).

Dijitalleşmenin sunduğu olanaklar bağlamında, özellikle yapay zekâ temelli uygulamaların psikolojik danışma süreçlerindeki rolü ayrı bir önem taşımaktadır. Yapay zekâ (YZ), bilgisayar sistemlerinin veya dijital olarak programlanabilen cihazların; insan benzeri bilişsel süreçleri gerçekleştirme kapasitesine sahip olmasıdır (Öztürk, 2024). Bu kapsamda, çevresel verileri algılama, edinilen bilgileri öğrenme, mantıksal çıkarımlar yapma, karar alma, problem çözme ve anlamlı iletişim kurma gibi karmaşık zihinsel işlevleri yerine getirebilme yeteneğiyle tanımlanır (Arslan, 2021). Yapay zekâ teknolojilerindeki ilerlemeler, dijital dönüşüm süreçlerinin daha etkin ve hızlı bir biçimde gerçekleşmesini mümkün kılmaktadır (Erden, 2023). Yapay zekânın kullanım alanlarının genişlemesiyle birlikte dijital dönüşüm; daha esnek, daha verimli ve daha dinamik bir yapıya kavuşmakta, geleneksel iş modelleri yerini teknoloji odaklı çözümlere bırakmaktadır (Özdem, 2022). Son yıllarda yapay zekâ teknolojilerindeki gelişmeler, dijital dönüşüm süreçlerini hızlandırmakta ve eğitim alanında da yeni uygulama alanları doğurmaktadır. Bu bağlamda, rehberlik hizmetlerinin yapay zekâ ile entegrasyonu hem bireyi tanıma süreçlerinde hem de karar verme

mekanizmalarında yeni olanaklar sunmakta; aynı zamanda etik, güvenlik ve profesyonel sınırlar açısından değerlendirilmesi gereken bir konu haline gelmektedir. Alan yazında psikolojik danışmanların YZ'ya yönelik tutumlarına dair araştırma sayısı sınırlıdır.

Bu araştırmanın amacı, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde dijital dönüşüm sürecinin bir parçası olarak yapay zekâ temelli uygulamaların kullanımına yönelik psikolojik danışmanların algılarını, tutumlarını ve bu teknolojilere ilişkin değerlendirmelerini incelemektir. Çalışma kapsamında, yapay zekâ destekli araçların mesleki uygulamalara entegrasyonunun danışmanlık sürecine etkileri, etik ve mesleki boyutları ile birlikte ele alınarak, dijitalleşmenin rehberlik hizmetlerine getirdiği yeniliklerin meslek mensupları tarafından nasıl karşılandığı ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bu doğrultuda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Katılımcılar YZ eğitim alma gerekliliği hissediyor mu?
2. Katılımcıların rehberlikte YZ kullanımına yönelik görüşleri neler?
3. Katılımcıların rehberlikte YZ'den hangi alanlarda faydalanıyor?
4. Katılımcılara göre bireyi tanıma, ölçek, envanter kullanımında YZ'den nasıl faydalanabilir?
5. Katılımcılar YZ'nin karar verme süreçlerine katkısı hakkında ne düşünüyor?
6. Katılımcılara göre rehberlikte YZ'nin kullanımının avantajlar ve dezavantajları nelerdir?
7. Katılımcılar rehberlik faaliyetleri için bir YZ programı geliştirilecek olsa hangi özelliklerin olmasını isterlerdi?
8. Katılımcılar YZ'nin rehberlikte kullanımını etik açıdan nasıl değerlendiriyor?
9. Katılımcılara göre rehberlikte YZ'nin kullanımına öğrencilerin ve velilerin tutumu nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada psikolojik danışmanların rehberlik hizmetlerinde YZ'yi kullanmaya dair düşüncelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların görüşlerinin alınıp analiz edilmesi için nitel araştırma yöntemlerinden görüşme kullanılmıştır. Görüşme, katılımcıların araştırılan konu hakkındaki duygu ve fikirlerinin alınmasıdır (Karataş, 2017). Yarı yapılandırılmış görüşme ile veriler toplanmıştır.

Araştırma Deseni

Araştırmada olgubilim (fenomenolojik) deseni kullanılmıştır. Olgubilimde katılımcıların fenomene dair algıları, fenomeni anlamlandırma şekilleri, tecrübeleri ve bu tecrübeleri anlamlandırma şekilleri üzerine çalışılmaktadır (Tekindal ve Uğuz Arsu, 2020). Bu çalışmada da rehberlikte YZ olgusu üzerine katılımcıların anlamlandırmaları, algıları, tecrübeleri üzerine çalışılmıştır.

Örnekleme Grubu

Nitel araştırmalarda sıklıkla tercih edilen amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örneklemede hedef, konu hakkında derinlemesine veri toplamaktır (Tutar ve Erdem, 2020). Amaçlı örneklemede araştırmaya katılımcı seçmek için birtakım kriterler belirlenir. Kriterlerden biri katılımcıların en az 1 yıllık mesleki tecrübelerinin olmasıdır. Bu şartları sağlayan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan katılımcılara araştırma hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Bilgilendirilmiş onamları alınarak çalışmaya başlanmıştır. Aşağıdaki tabloda katılımcıların demografik bilgileri verilmiştir.

Tablo1

Demografik Bilgiler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Görev Yaptığınız Okul Türü	Eğitim Düzeyi	Görev süresi	YZ kullanımı yeterliliği	YZ kullanım eğitimi alma durumu
K1	Erkek	39	Lise	Lisans	15	Yüksek	Hayır
K2	Erkek	43	Ortaokul	Lisans	14	Orta	Hayır
K3	Kadın	28	Lise	Yüksek Lisans	2	Orta	Hayır
K4	Kadın	44	Lise	Lisans	20	Düşük	Hayır
K5	Erkek	48	Lise	Lisans	25	Düşük	Hayır
K6	Erkek	50	Lise	Lisans	27	Düşük	Hayır
K7	Erkek	61	Lise	Lisans	34	Düşük	Evet (ilk düzey)
K8	Kadın	25	Ortaokul	Lisans	1	Orta	Hayır
K9	Erkek	44	İlkokul	Lisans	22	Düşük	Hayır
K10	Erkek	45	Lise	Lisans	22	Düşük	Hayır
K11	Erkek	41	Ortaokul	Lisans	20	Düşük	Hayır
K12	Erkek	44	Ortaokul	Lisans	20	Orta	Hayır
K13	Kadın	32	Ortaokul	Doktora	9	Yüksek	Hayır
K14	Erkek	28	İlkokul	Lisans	4	Yüksek	Hayır
K15	Kadın	39	Lise	Lisans	13	Düşük	Hayır

Katılımcıların demografik bilgileri incelendiğinde 10 erkek, 5 kadın katılımcının çalışmaya katıldığı görülmektedir. Katılımcıların yaşları 25-61 arasında değişmektedir. Katılımcılar ilkökul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapmaktadır. Katılımcıların 13'ü lisans, 1'i yüksek lisans ve 1'i ise doktora mezunudur. Görev süreleri 1-34 yıl arasında değişmektedir. 8 Katılımcı YZ kullanım yeterliliğini düşük olarak, 4 katılımcı orta olarak, 3 katılımcı ise yüksek olarak belirtmiştir. YZ kullanımı hakkında eğitim alıp almadıkları sorulduğunda ise 1 katılımcının temel düzey YZ kullanım eğitimi aldığı, 14 katılımcının ise bu konuda bir eğitim almadığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafında kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların yaş, cinsiyet, görev yapılan eğitim kademesi, öğrenim düzeyi, görev süresi, YZ kullanım yeterliliği ve YZ kullanımına ilişkin eğitim alıp almadıklarına ilişkin sorular sorulmuştur.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Katılımcıların rehberlikte YZ kullanımına dair anlamlandırmaları, algıları ve tecrübelerini keşfetmek amacıyla oluşturulan görüşme soruları aşağıdaki gibidir.

1. YZ kullanımı için eğitim aldıysanız size katkıları neler oldu? Almadıysa eğitimi alma gerekliliği hissediyor musunuz?
2. YZ'nin rehberlikte kullanımına yönelik görüşleriniz nelerdir?
3. Rehberlik hizmetlerinde YZ'den faydalıyor musunuz? Faydalaniyorsanız hangi alanlarda faydalaniyorsunuz?
4. Bireyi tanıma, ölçek, envanter kullanımında YZ'den nasıl faydalanabilir?
5. YZ'nin karar verme süreçlerine katkısı hakkında ne düşünüyorsunuz?
6. Rehberlikte YZ'nin kullanımı ne gibi avantajlar sağlayabilir veya dezavantajları olabilir?
7. Rehberlik faaliyetleri için bir YZ programı geliştirilecek olsa hangi özelliklerin olmasını isterdiniz?
8. YZ'nin rehberlikte kullanımını etik açıdan değerlendirir misiniz?
9. Rehberlikte YZ'nin kullanımına öğrencilerin ve velilerin tutumu neler olabilir?

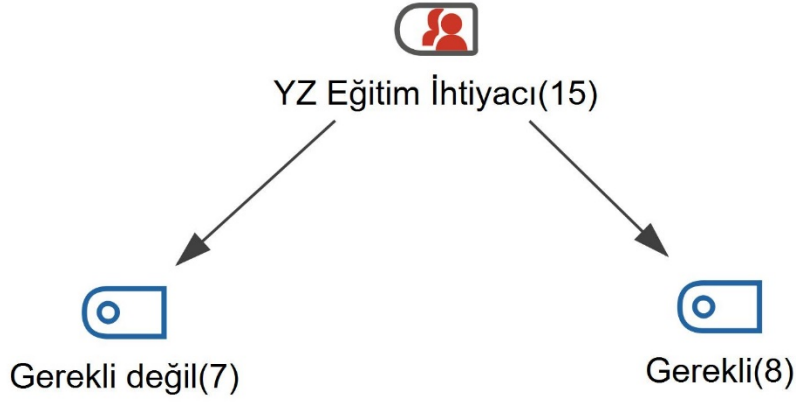
Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde katılımcılardan ve okullarından gerekli izinler alınmıştır. Katılımcılar gönüllülük esasına göre seçilmiştir. Görüşmeler için katılımcıların uygun oldukları zamanlarda randevu oluşturularak görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

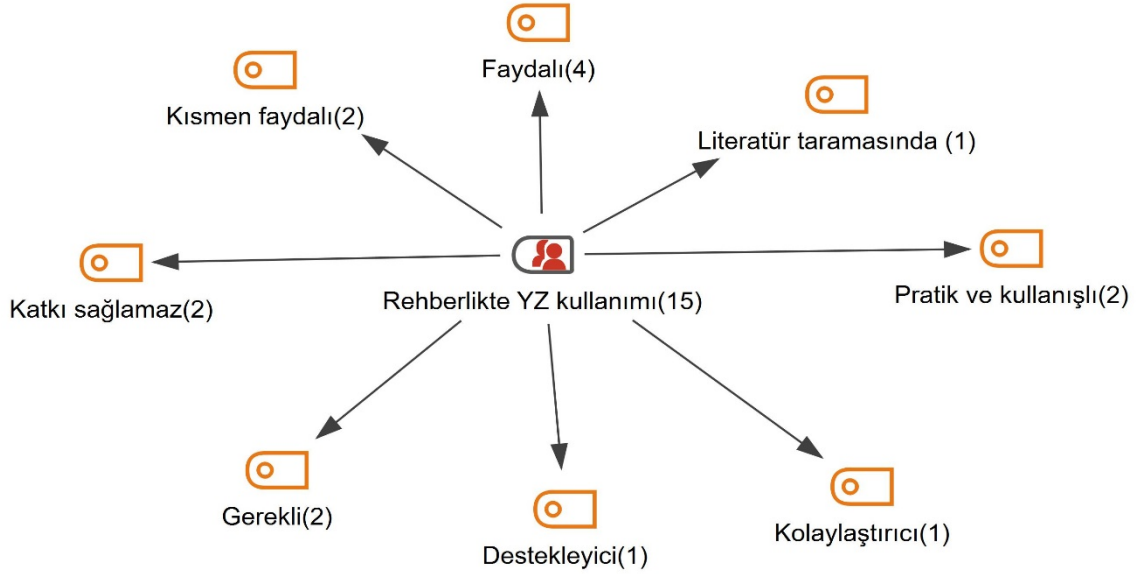
Hız ve pratiklik kazandırması amacıyla veriler MAXQDA 22 programı ile analiz edilmiştir. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi ile verilerden ilişki ve kavramlara ulaşabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek,2008). Bu çalışmada da katılımcıların rehberlikte YZ kullanımına ilişkin fikirlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Böylece araştırma sorularına ilişkin kod ve temalara ulaşılmıştır.

BULGULAR

Şekil 1. YZ Eğitim İhtiyacı Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

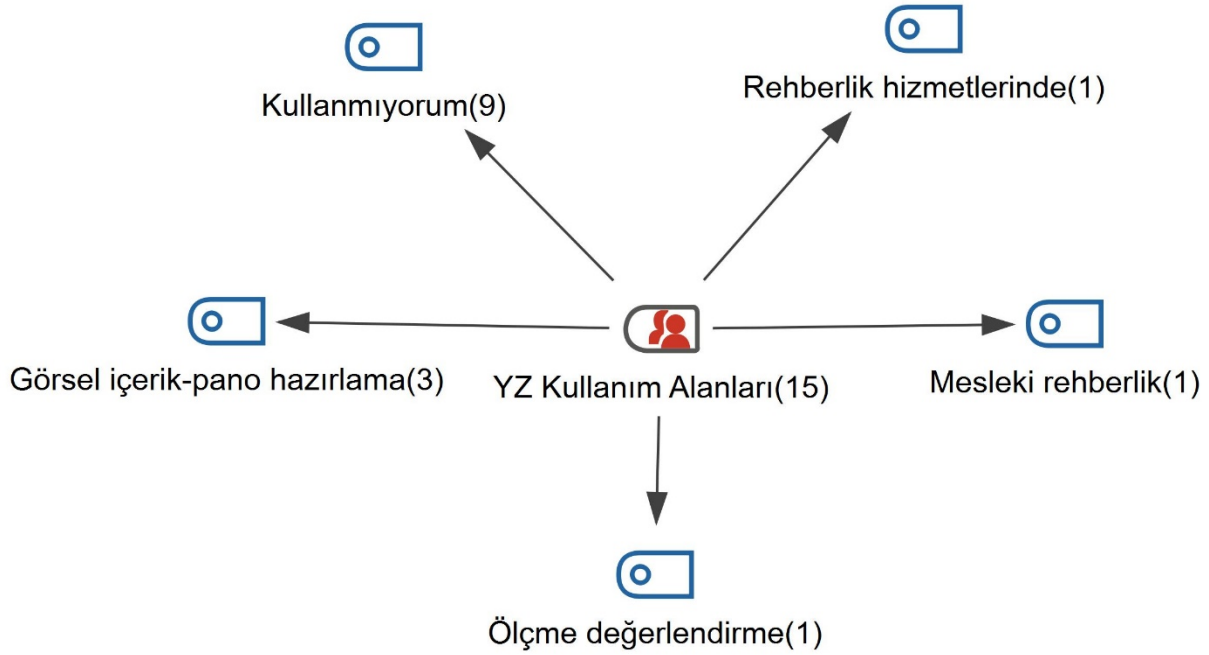
Şekil 1 incelendiğinde katılımcıların 8'i YZ eğitiminin gerekli olduğunu düşünürken 7'si ise gerekli olmadığını düşünmektedir. K3 bu konudaki fikrini "Daha yaratıcı içerikler tasarlayabilmek için eğitim almak isterdim." şeklinde ifade etmiştir.

Şekil 2. Rehberlikte YZ kullanımı Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

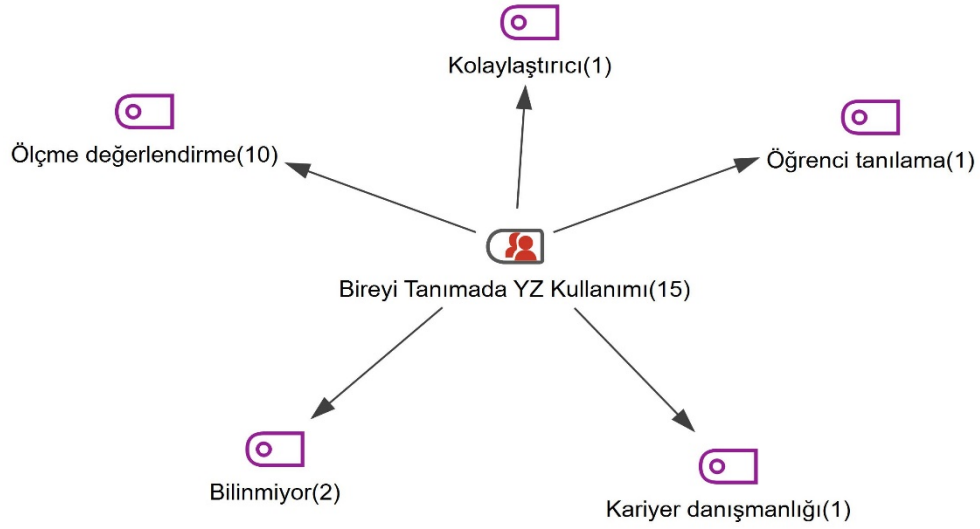
Şekil 2 incelendiğinde rehberlikte YZ'nin kullanımına ilişkin farklı fikirleri olduğu görülmektedir. 2 katılımcı YZ'nin katkı sağlamayacağını, 2 katılımcı kısmen faydalı olacağını, 4 katılımcı faydalı olacağını, 2 katılımcı YZ kullanımının gerekli olduğunu ifade etmiştir. Diğer katılımcılar da YZ'nin rehberlikte sağlayacağı/sağladığı avantajlara vurgu yapmıştır. K9 "Katkı sağlayacağını düşünmüyorum." diyerek YZ'nin rehberliğe katkı sağlamayacağını ifade etmiştir. Benzer şekilde K15 de "YZ, psikolojik danışmanın yerini alamaz. Duygu tanımlama, ifade etme ve problem çözme basamaklarını etkili kullanabileceğini düşünmüyorum." ifadesi ile YZ'nin duyguları anlamadaki eksikleri gibi nedenlerle yetersiz kalacağını ifade etmiştir. K4 ise "Yardımcı olabilir. Fakat tek başına rehberlik yapmaya yeterli olmaz." diyerek YZ'nin kısmen yardımcı olabileceğini ifade

etmiştir. K1 ise YZ'nin destekleyici etkisini "YZ, rehberlik hizmetlerinde destekleyici bir araç olarak önemli fırsatlar sunar; öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerini izlemek, risk altındaki bireyleri erken dönemde tespit etmek ve kişiselleştirilmiş yönlendirmeler sağlamak açısından oldukça işlevseldir." sözleri ile ifade etmiştir. K8 pratik ve kullanışlı olmasının yanında barındırdığı olumsuzluktan da şu şekilde bahsetmiştir "Sunumlarımız ve okulun sosyal medya içerikleri için YZ'den faydalıyoruz. Pratik ve kullanışlı oluyor ama aynı zamanda biraz da kolayca kaçmak gibi oluyor."

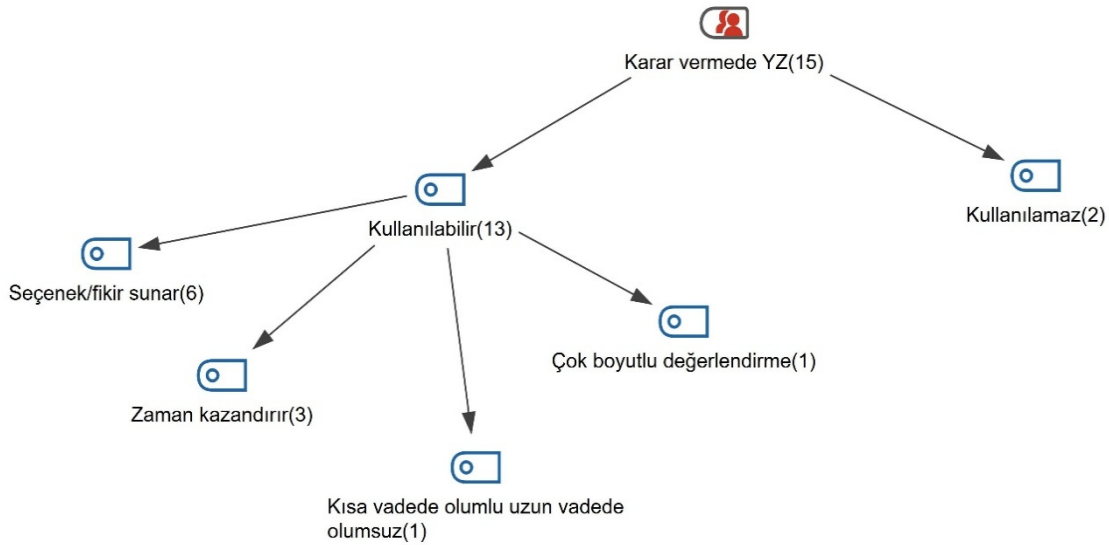
Şekil 3. YZ Kullanım Alanları Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 3'te YZ'nin kullanım alanlarına dair kodlar yer almaktadır. Katılımcıların 9'u rehberlikte YZ kullanmadıklarını ifade etmiştir. 3 katılımcı görsel içerik pano hazırlarken kullandığını, 1 katılımcı ölçme değerlendirme işlemlerinde kullandığını, 1 katılımcı mesleki rehberlikte kullandığını ve 1 katılımcı da rehberlik hizmetlerinde genel olarak kullandığını ifade etmiştir. K3 YZ kullanım amacını "Görsel içerikler ve panolar yaratırken kullanmak veya fikir almak açısından faydalı oluyor, ilham veriyor." olarak ifade etmiştir. Benzer şekilde K8 de "Faydalanyorum. Sunum, afiş hazırlama, program oluşturma"da YZ'den faydalandığını belirtmiştir. K1 ise "Evet, rehberlik hizmetlerinde yapay zekâdan giderek daha fazla faydalanılmaya başladım. Özellikle ölçme-değerlendirme, veri analizi ve kariyer yönlendirme gibi alanlarda yapay zekâ destekli sistemler kullanıyorum." ifadesi ile YZ'den faydalandığı alanları sıralamıştır.

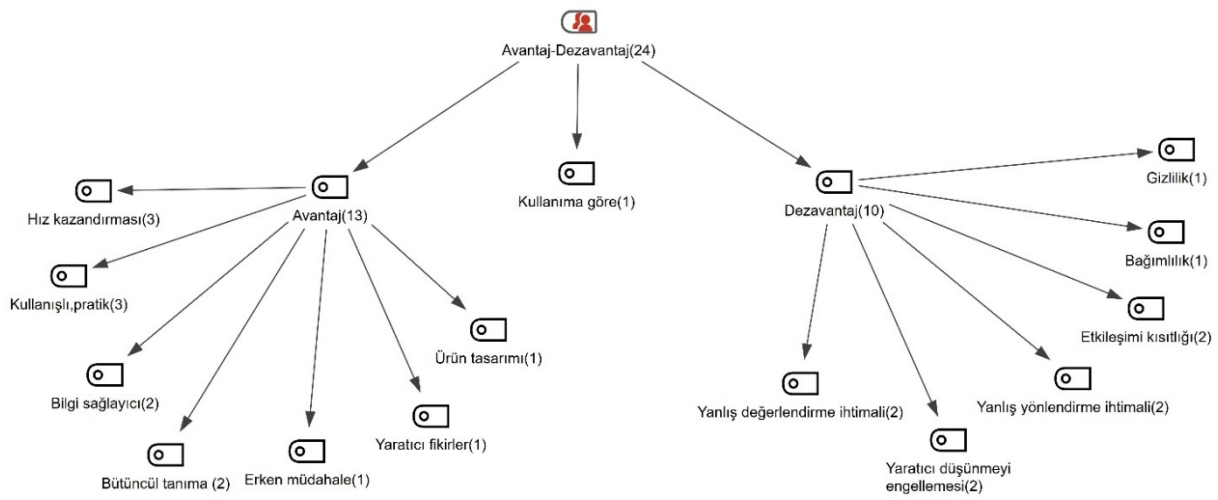
Şekil 4. Bireyi Tanımada YZ Kullanımı Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 4 katılımcıların görüşlerinde göre bireyi tanımada YZ'nin kullanım alanları gösterilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu YZ'nin ölçme değerlendirme işlemlerinde kullanılacağını ifade etmiştir. K1 bu konuda “Öğrencilerin kişilik, ilgi ve yetenek testlerinin dijital ortamda değerlendirilmesi ve yorumlanması için YZ araçlarını kullanabiliyorum.” ifadesi ile bireyi tanımada YZ’den yararlandığını ifade etmiştir. K4 de “Analizler ve analizlerin yorumlanması konusunda fikir verebilir.” şeklinde görüşünü belirtmiştir. K3 ise mesleki rehberlik alanında kullanımına ilişkin görüşünü “Örneğin kariyer danışmanlığı alanında meslek simülasyonları yaratmak amacıyla kullanılabilir. Böylece Holland gibi ölçekleri yalnızca okuyarak değil de belki görsel veya sesli yollarla da ilgi ve becerilerini değerlendirme fırsatı bularak daha gerçekçi yanıtlar verebilir öğrencilere.” olarak ifade etmiştir.

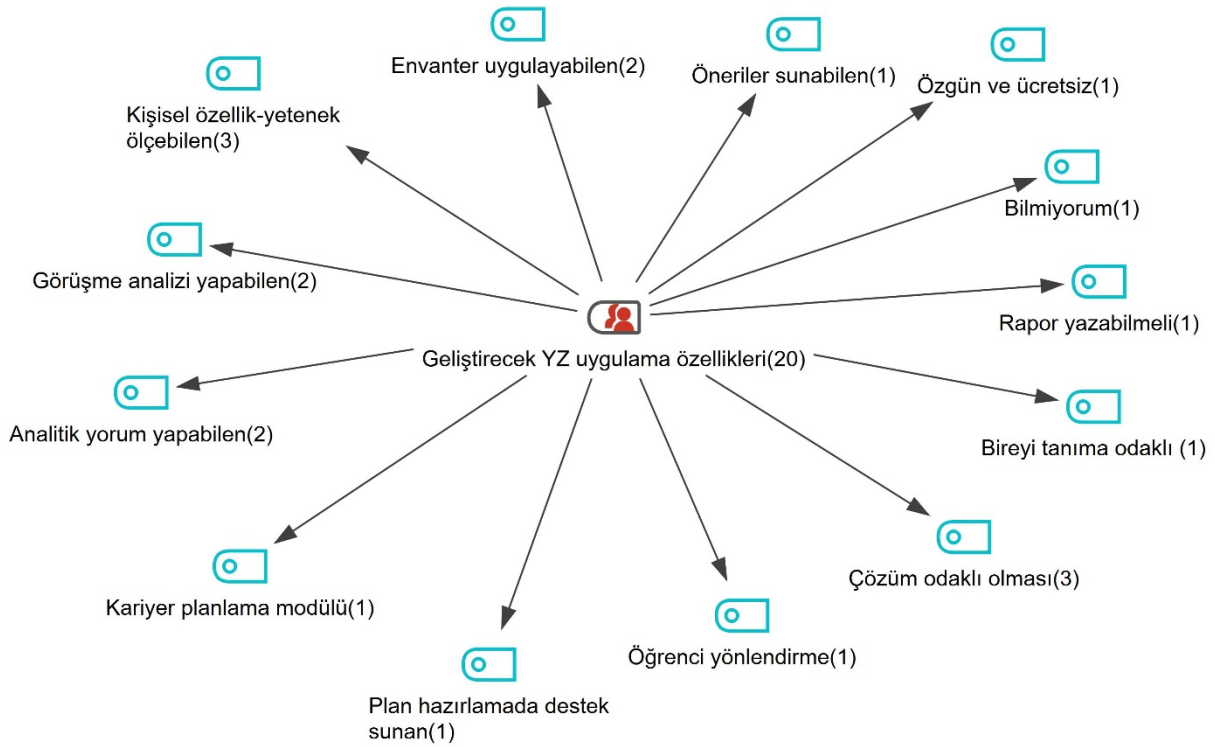
Şekil 5. Karar vermede YZ Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 5'te karar verme süreçlerinde YZ kullanımına dair katılımcı görüşleri sonrasında oluşan kodlar verilmiştir. Buna göre katılımcıların çoğu YZ'nin karar verme süreçlerinde kullanılabileceğini ifade etmiştir. 13 katılımcı kullanılabileceğini ifade ederken 11 katılımcı kullanım alanlarına dair fikir belirtmiştir. 2 katılımcı ise kullanılabileceğini belirtmiş fakat kullanımına dair bir görüş belirtmemiştir. K13 "Farklı bilgiler sunarak birçok seçenek imkânı olabilir." görüşü ile K8 de "YZ bizlerin yerine karar verme sürecini değerlendirip oluşan problem çerçevesinde en mantıklı seçenekleri sunabilir." görüşü ile YZ'nin seçenek/fikir sunma boyutunda kullanılabileceğini ifade etmiştir. K1 ise YZ'nin zaman kazandırma özelliğine vurgu yaparak "Karar verme süreçlerine hız, tutarlılık ve veri temelli analiz gücüyle önemli katkılar sağlıyor. Özellikle karmaşık ve çok değişkenli durumlarda, büyük veri kümelerini kısa sürede işleyerek alternatif senaryoları değerlendirebiliyor. Bu sayede hem bireysel hem kurumsal düzeyde daha bilinçli ve stratejik kararlar alınabiliyor." görüşünü belirtmiştir. K10 ise "Doğru karar vereceğini düşünmüyorum, olumsuz" olarak düşüncesini ifade etmiştir.

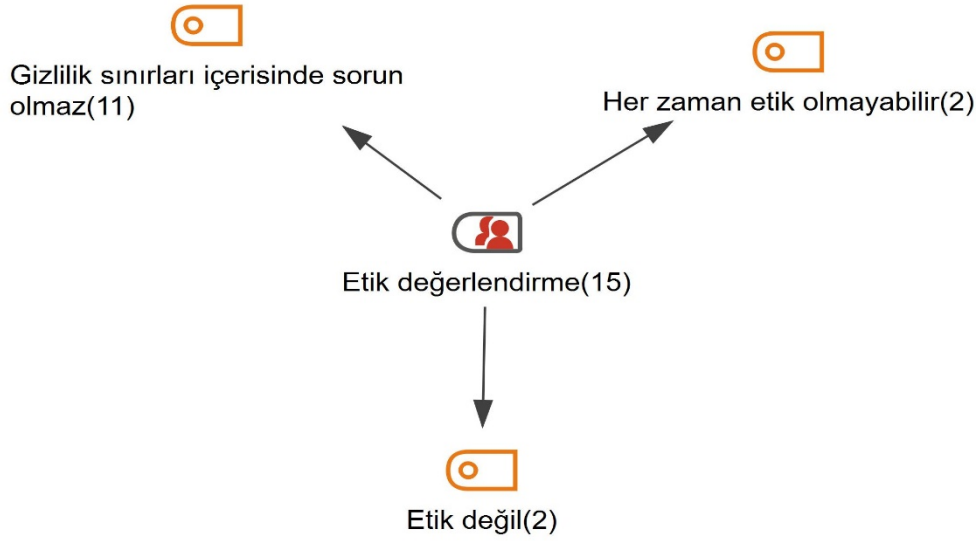
Şekil 6. Avantaj-Dezavantaj Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 6'da rehberlikte YZ kullanımına dair katılımcıların görüşleri doğrultusunda oluşturulan dezavantaj ve avantaj kodları verilmiştir. Katılımcılar YZ'nin avantaj ve dezavantajları olduğunu ifade ettiler. Avantaj olarak hız kazandırmasına vurgu yapan K15 "Zamanı etkili ve hızlı kullanım açısından avantaj sağlayabilir." Olarak düşüncelerini dile getirmiştir. K8 ise "Öncelikle zamandan tasarruf ediyoruz. Kullanışlı ve pratik. Dezavantajı ise yaratıcı düşünmeye zarar veriyor. YZ'nin varlığı aynı zamanda sorumluluk bilincini köreltiyor." düşüncesi ile hem avantaj hem de dezavantaj boyutuna odaklanmıştır. K3 de hem avantaj hem dezavantajı olduğunu "Öğrenciye sunulacak ürünlerin tasarlanması için fayda sağlayabilir ama öğrenciyle aramıza girmesine, her yanı YZ'de arayarak empati becerimizi zayıflatmasına (dezavantaj olarak) izin vermemek gerekir." düşüncesi ile ifade etmiştir.

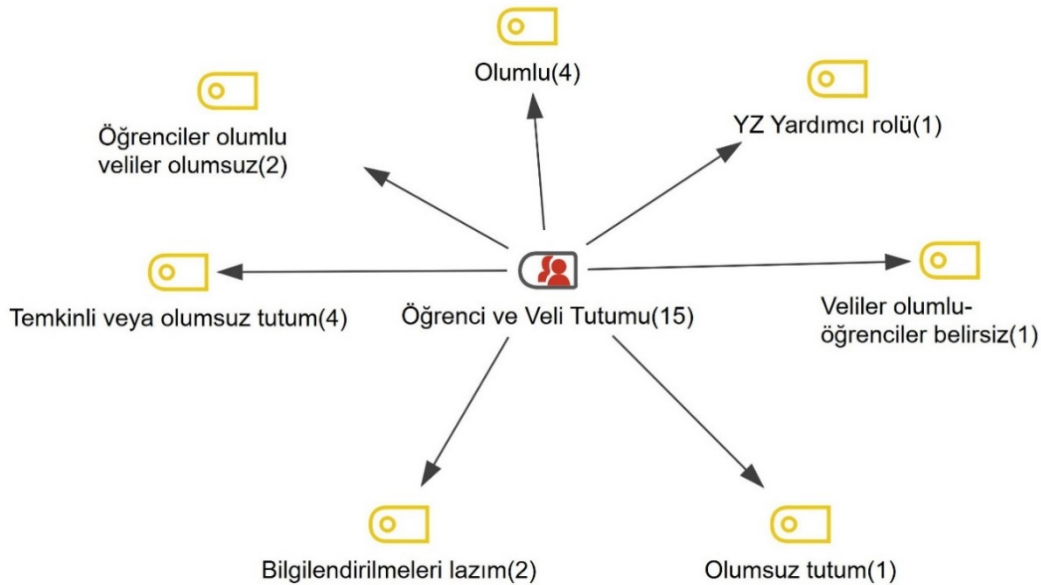
Şekil 7. Geliştirilecek YZ uygulama özellikleri Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 7’de geliştirilecek YZ uygulama önerisine ilişkin katılımcıların ifadeleri sonrasında oluşan kodlar verilmiştir. Katılımcılar bu programa ilişkin çok çeşitli önerilerde bulunmuştur. En fazla önerilen özelliklerden biri de “Kişisel özellik-yetenek ölçebilen” kodu olmuştur. K2 bu kod için “Öğrencilerinin kişisel özelliklerini ve bireysel yeteneklerini ölçen nitelikte olması.” ve K13 de “İlgi yetenek değerlere yönelik mesleki rehberlik özelliği olmalı.” önerisini dile getirmiştir. Çözüm odaklı olması da yine istenen bir özellik olmuştur. K6 bu konuda “Değişik durumlara çözümler bulabilme özelliği.” ve K4 “güncel sorunları analiz ederek yapılacak çalışmaları planlaması olabilir.” şeklinde düşüncelerini paylaşmışlardır. Özgün ve ücretsiz bir programa vurgu yapan K8 “Bizler işimizi yaparken çok fazla afiş ve sunum materyaline ihtiyaç duyuyoruz. Ancak internet tabanlarında bu materyaller çok az ve hepsi birbiriyle aynı özgün değil. Özgün olan içerikler ise para verilerek alınıyor. Özgün, ücretsiz içerikler çıkaran bir YZ programı olsa güzel olurdu.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. K1 ise kariyer planlama modülü gibi bir işlevinin olmasını dile getirerek “Rehberlik faaliyetleri için geliştirilecek bir yapay zekâ programında, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan kişiselleştirilmiş yönlendirme sistemi, akademik ve psikososyal verileri analiz ederek erken uyarı mekanizmaları sunan bir yapı, güncel meslek ve eğitim verileriyle entegre çalışan kariyer planlama modülü, duygu analizine dayalı destek önerileri ve rehber öğretmenle koordineli çalışan etik temelli bir karar destek sistemi bulunmalıdır. Ayrıca veri gizliliğini gözeten güvenlik altyapısı olmalıdır.” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Şekil 8. Etik Değerlendirme Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

Şekil 8’de rehberlik çalışmalarında YZ uygulamalarından yararlanılmasının etik açıdan değerlendirilmesi sonucu oluşan kodlar vermiştir. Katılımcıların çoğunluğu gizlilik sınırları içerisinde sorun olmayacağını ifade etmiştir. K1 bu konuda “Gizliliğin ihlali olmadığı sürece etik problem oluşturmaz diye düşünüyorum.” K3 ise “Gizlilik ilkesi bozulmadığı, yani öğrencinin bilgileri YZ araçlarıyla ifşa edilmediği müddetçe, bilgiyi kullanmak ve üretmek açısından öğrencinin gelişimine yönelik kullanılan bir araçtır YZ.” şeklinde bu konudaki düşüncesini ifade etmiştir. K4 ise etik bulmadığını “Etik olarak insan gibi değerlendirme yapamaz. Duygusal becerileri kullanma konusunda yetersiz kalabilir. Etik ihlallere neden olabilir.” düşüncesi ile ifade etmiştir.

Şekil 9. Öğrenci ve Veli Tutumu Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi

YZ’nin rehberlikte kullanılmasına ilişkin öğrenci ve veli tutumlarının neler olabileceği rehber öğretmenlere sorulmuştur. Temkinli ve olumsuz tutum takınacaklarını düşünen katılımcılar K6 “Temkinli

olurlar belki de olumsuz bakarlar.” şeklinde görüş belirtmiştir. Olumlu tavır takındıklarını düşünen K14 “Bence olumlu yaklaşıyorlar. Özellikle zaman planlaması konusunda öğrenciler destek oluyor. Özellikle YZ tabanlı destekleyici dijital programlar hem veliler hem de öğrencilerin yaşamını kolaylaştırıyor. Gayet memnundur.” ifadesini paylaşmıştır. K4 ise “Sadece YZ’ye güvenmeleri onlara zarar verebilir. Akademik eğitim almış uzmandan yardım alarak YZ’yi sadece yardımcı olarak belli sınırlar dahilinde kullanabilirler.” ifadesi ile YZ’nin yardımcı olarak kullanılması gerekliliğine vurgu yapmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular, psikolojik danışmanların rehberlik hizmetlerinde yapay zekâ temelli uygulamalara yönelik algılarını, tutumlarını ve beklentilerini çok boyutlu biçimde ortaya koymaktadır. Dijital dönüşüm sürecinde rehberlik hizmetlerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin görüşler, teknolojik gelişmelerin mesleki uygulamalara etkisini değerlendirme açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş ve katılımcıların büyük çoğunluğunun YZ yeterliliklerinin düşük düzeyde olduğu, bu konuda herhangi bir eğitim almadıkları belirlenmiştir. Bu bulgu, alan yazında yer alan benzer çalışmalarla örtüşmektedir. Örneğin, Toker Gökçe ve arkadaşlarının (2024) çalışmasında üniversite öğrencilerinin YZ okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğu ve bu alanda eğitim eksikliği yaşadıkları saptanmıştır. Benzer şekilde, Asio (2024) tarafından yürütülen çalışmada 869 üniversite öğrencisinin büyük bir kısmının YZ eğitimi almadığı ve bu eksikliğin akademik başarıyla ilişkili olabileceği ortaya konmuştur. Mansoor ve arkadaşlarının (2024) Suudi Arabistan, Malezya, Hindistan ve Mısır’da yürüttükleri karşılaştırmalı çalışmada da öğrencilerin YZ teknolojilerine dair bilgi düzeylerinin düşük olduğu ve resmi bir eğitim almadıkları vurgulanmıştır. Hossain ve arkadaşlarının (2025) çalışmasında ise İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin akademik yazımda YZ araçlarına aşinalık düzeylerinin düşük olduğu, bilgi eksiklikleri ve etik algılarının sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, yapay zekâ teknolojilerinin eğitim alanında giderek artan bir öneme sahip olmasına rağmen, öğrenci düzeyinde bu teknolojilere ilişkin bilgi ve becerilerin henüz yeterince gelişmediğini göstermektedir. Özellikle dijital dönüşümün hız kazandığı günümüzde, yapay zekâ okuryazarlığının temel bir akademik yeterlilik olarak ele alınması gerekmektedir. Bu alandaki bilgi eksikliği yalnızca teknik bir boşluk değil, aynı zamanda eleştirel düşünme, etik farkındalık ve dijital vatandaşlık açısından da önemli bir gelişim alanı olarak ele alınabilir. Eğitim politikalarının bu doğrultuda yeniden yapılandırılması, bireylerin dijital dünyada daha bilinçli ve etkin roller üstlenmelerini sağlayacaktır.

Araştırma bulguları, rehberlik hizmetlerinde yapay zekâ kullanımına ilişkin katılımcı görüşlerinin belirgin biçimde çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Katılımcıların bir kısmı yapay zekânın rehberlik süreçlerine herhangi bir katkı sağlamayacağını düşünürken; diğer bir grup bu teknolojinin kısmen faydalı olabileceğini ifade etmiştir. Katılımcıların çoğunluğu ise yapay zekânın rehberlik hizmetlerine anlamlı katkılar sunabileceğini belirtmiş; bazıları bu teknolojinin kullanımının gerekli olduğunu savunmuştur. Bu dağılım, yapay zekâyâ yönelik tutumların bireylerin mesleki deneyimleri, teknolojiye aşinalıkları ve etik duyarlılıkları doğrultusunda şekillendiğini göstermektedir. Bu bulgu, Majjate ve arkadaşlarının (2024) çalışmasıyla örtüşmektedir. Söz konusu çalışmada, öğrenci profiline göre rehberlik hizmeti sunan YZ tabanlı bir sistem geliştirilmiş; katılımcıların bir kısmı sistemin faydalı olduğunu belirtirken, bazıları insan danışmanların yerini almasının danışma sürecinde riskler doğurabileceğini ifade etmiştir. Görüşler, teknolojik yeterlilik ve danışmanlık ilkeleri bağlamında çeşitlilik göstermiştir. Benzer biçimde, American Counseling Association (2024) tarafından yayımlanan raporda da YZ teknolojilerinin danışmanlık

hizmetlerinde kullanımıyla ilgili farklı görüşler ele alınmıştır. Bazı uzmanlar yapay zekânın danışma sürecini destekleyici olduğunu savunurken, diğerleri insan merkezli yaklaşımın zayıflayabileceği ve etik sorunlar doğabileceği yönünde çekinceler bildirmiştir. *Frontiers in Digital Health* (2024) tarafından yürütülen çalışmada ise YZ destekli danışmanlık araçlarının kabul edilebilirliği incelenmiş; katılımcıların bir kısmı teknolojiyi olumlu karşılarken, bazıları kültürel ve etik uyumsuzluklar nedeniyle temkinli yaklaşmıştır. Bu bulgular, rehberlik hizmetlerinde yapay zekâ entegrasyonunun yalnızca teknik bir yenilik değil, aynı zamanda mesleki ve etik bir dönüşüm süreci olduğunu göstermektedir. Bu çeşitliliği doğal ve değerli olarak ele alabiliriz. Çünkü teknolojik gelişmelerin sağlıklı biçimde eğitim ve danışmanlık alanlarına entegre edilebilmesinde farklı bakış açılarının yararlı olabilir. Yapay zekâ uygulamalarının rehberlik hizmetlerinde etkili ve güvenilir biçimde kullanılabilmesi için, meslek elemanlarının görüşlerinin sistematik biçimde değerlendirilmesi, etik ilkelerin gözetilmesi ve kullanıcıların teknolojiye uyum sürecinin desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan biri, katılımcıların büyük çoğunluğunun rehberlik hizmetlerinde yapay zekâ temelli uygulamaları aktif olarak kullanmadıklarını ifade etmeleridir. Bununla birlikte, sınırlı sayıda katılımcı belirli alanlarda yapay zekâ teknolojilerinden yararlandıklarını belirtmiştir. Özellikle üç katılımcı görsel içerik üretimi ve pano hazırlama süreçlerinde, bir katılımcı ölçme-değerlendirme işlemlerinde, bir katılımcı mesleki rehberlikte ve bir katılımcı da rehberlik hizmetlerinin genelinde yapay zekâ kullandığını ifade etmiştir. Bu durum, yapay zekânın rehberlik alanında henüz yaygın ve sistematik bir biçimde kullanılmadığını göstermektedir. Literatürde yer alan çalışmalar da bu bulgularla örtüşmektedir. Canpolat (2021), katılımcıların yapay zekânın kişisel-sosyal rehberlikte psikolojik danışmanın yerini alamayacağı yönündeki görüşlerini ortaya koyarak, PDR uzmanlarının mesleğin çekirdek hizmet alanlarında yapay zekâya karşı temkinli ve mesafeli bir tutum sergilediklerini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, yapay zekânın danışmanlık sürecine entegrasyonunda yaşanan sınırlılıkları ve kullanım düzeyinin düşüklüğünü desteklemektedir. Bu bulgular, rehberlik hizmetlerinde dijital dönüşüm sürecinin henüz erken aşamalarında olduğunu ve yapay zekâ temelli uygulamaların sınırlı bir biçimde kullanıldığını göstermektedir. PDR uzmanlarının yapay zekâya yönelik temkinli yaklaşımları, mesleğin insan merkezli doğasıyla doğrudan ilişkilidir. Özellikle kişisel-sosyal rehberlik gibi duygusal derinlik gerektiren hizmet alanlarında yapay zekânın rolü hâlâ tartışmalıdır. Bununla birlikte, görsel içerik üretimi, ölçme-değerlendirme ve mesleki rehberlik gibi daha teknik ve veri odaklı alanlarda yapay zekânın destekleyici bir araç olarak kullanılması, gelecekteki entegrasyon potansiyeline işaret etmektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen bir diğer önemli bulgu, psikolojik danışmanların bireyi tanıma süreçlerinde YZ destekli araçların ölçek uygulama ve veri analizinde sağladığı hız ve kolaylığa dikkat çekmeleridir. Katılımcılar, bu teknolojik desteğin danışmanlık sürecini daha verimli ve sistematik hale getirebileceğini ifade etmişlerdir. Bu bulgu, alan yazında yer alan güncel çalışmalarla örtüşmektedir. Örneğin, Dehbozorgi ve arkadaşlarının (2025) ruh sağlığı alanına yönelik sistematik incelemelerinde, yapay zekânın tanılama, izleme ve değerlendirme süreçlerine katkı sunduğu; özellikle dijital ortamda uygulanan ölçeklerin analizinde danışmanlara zaman kazandırdığı vurgulanmıştır. Benzer şekilde, Cruz-Gonzalez ve arkadaşlarının (2025) çalışmasında, yapay zekâ destekli tanılama ve değerlendirme araçlarının bireyi tanıma sürecinde veri analizini hızlandırdığı ve daha sistematik sonuçlar elde edilmesini sağladığı belirtilmiştir. Bu bulgular, psikolojik danışmanlık hizmetlerinin dijitalleşme sürecine uyum sağlama gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yapay zekâ teknolojilerinin, danışmanların karar verme süreçlerini destekleyici bir araç olarak kullanılması, hem hizmet kalitesini artırmakta hem de zaman yönetimi açısından avantaj sağlamaktadır. Bu teknolojik entegrasyonun yalnızca pratik kolaylıklar sunmakla

kalmayıp, aynı zamanda veri temelli ve bütüncül bir danışmanlık yaklaşımının gelişmesine katkı sağlayabilir. Ancak bu süreçte etik ilkelerin gözetilmesi, veri güvenliğinin sağlanması ve danışmanların bu teknolojilere yönelik yeterliliklerinin artırılması da kritik öneme sahiptir.

Rehberlikte YZ'nin hız kazandırması, pratik olması, bütüncül tanıma gibi imkanlara sahip olması katılımcılar tarafından avantaj olarak nitelendirilmiştir. Fakat YZ'nin yanlış yönlendirme yapma, yanlış değerlendirme ihtimali dezavantaj olarak belirtilmiştir. Bu durum, bireylerin yapay zekâya yönelik algılarında hâlen belirgin bir güvensizlik olduğunu göstermektedir. Alan yazında yer alan benzer çalışmalar bu bulguyu destekler niteliktedir. Örneğin, Javidan ve Za (2024) tarafından yürütülen çalışmada, bireylerin özellikle stratejik kararlar söz konusu olduğunda yapay zekâ sistemlerinin karar kalitesine katkı sağlayamayacağına inandıkları ve insan yargısına öncelik verdikleri ortaya konmuştur. Marocco ve arkadaşlarının (2024) araştırmasında ise yöneticilerin yapay zekâ tabanlı karar destek sistemlerini benimseme süreçleri incelenmiş; katılımcıların önemli bir kısmının yapay zekâya güven duymadığı ve karar süreçlerinde insan kontrolünü kaybetme endişesi taşıdığı belirtilmiştir. Zhai ve arkadaşlarının (2024) çalışmasında ise öğrencilerin yapay zekâ sistemlerine aşırı güven duymalarının bilişsel beceriler üzerinde olumsuz etkileri olabileceği vurgulanmış; bu nedenle bazı katılımcıların yapay zekâ destekli karar süreçlerine temkinli yaklaştıkları ifade edilmiştir. Bu bulgular, yapay zekâ teknolojilerinin karar verme süreçlerine entegrasyonunda yalnızca teknik yeterliliklerin değil, aynı zamanda bireylerin algı, güven ve etik kaygılarının da dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Yapay zekânın karar destek sistemlerinde potansiyel faydalar sunabileceğini kabul etmekle birlikte, bu teknolojilerin insan merkezli alanlarda kullanılabilmesi için toplumsal farkındalık, etik çerçeve ve kullanıcı eğitimi gibi unsurların öncelikli olarak ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Teknolojik ilerleme, ancak insan yargısını tamamlayıcı bir araç olarak konumlandırıldığında sürdürülebilir ve güvenilir bir biçimde benimsenebilir.

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların çoğunluğu yapay zekânın rehberlik hizmetlerinde özellikle karar verme süreçlerinde kullanılabileceğini ifade etmiştir. Bu görüş, yapay zekânın veri analizi ve yönlendirme gibi işlevsel alanlarda destekleyici bir araç olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Katılımcıların “işleri kolaylaştırabilir” şeklindeki ifadeleri, yapay zekânın karar destek rolüne yönelik olumlu bir algının oluştuğunu ortaya koymaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar da bu bulguları desteklemektedir. Canpolat (2021), yapay zekâ destekli programların özellikle mesleki rehberlik ve eğitsel rehberlik alanlarında kullanılabileceğini belirtmiştir. Bu alanlar, öğrenci verilerinin analiz edilmesi, ilgi ve yeteneklerine göre en uygun yönlendirme yapılması gibi karar verme süreçlerini içermektedir. Dolayısıyla, yapay zekânın bu süreçlerde danışmana veri temelli destek sunması, kararların daha objektif ve hızlı biçimde alınmasına katkı sağlayabilmektedir. Benzer şekilde, Karatay (2020) yapay zekâ teknolojilerinin öğrencilerin okulu bırakma riskini önceden tahmin edebileceğini ve kişiselleştirilmiş öğrenme yolları sunarak eğitimcilere yol gösterebileceğini ifade etmiştir. Bu tür öngörü ve kişiselleştirme yetenekleri, psikolojik danışmanların öğrencinin geleceğine ilişkin eğitsel ve mesleki yönlendirme kararlarında daha güçlü bir veri temeline dayanmalarını mümkün kılmaktadır. Yapay zekâ rehberlik hizmetlerinde yalnızca bir araç değil, aynı zamanda karar süreçlerini destekleyen stratejik bir bileşen olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Bu dönüşüm, rehberlik hizmetlerinin daha veri temelli, hızlı ve etkili biçimde sunulmasına olanak tanıyabilir; ancak bu sürecin sağlıklı ilerleyebilmesi için etik, güvenlik ve mesleki standartların da eş zamanlı olarak geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen önemli bulgulardan biri, katılımcıların yapay zekâ destekli rehberlik uygulamalarından beklentilerinin oldukça somut ve işlevsel nitelikler taşıdığıdır. Katılımcılar, geliştirilecek

sistemin envanter uygulayabilen, analitik yorumlar yapabilen, çözüm odaklı çalışan, özgün içerik sunan ve ücretsiz erişilebilir bir yapıda olmasını talep etmişlerdir. Bu beklentiler, yalnızca teknik yeterliliklere değil; aynı zamanda kullanıcı deneyimine, erişilebilirliğe ve kişiselleştirilmiş desteğe duyulan ihtiyaca da işaret etmektedir. Bu bulgu, Choi ve Wang'ın (2025) çalışmasıyla örtüşmektedir. Söz konusu çalışmada, kullanıcıların YZ tabanlı akademik araçlardan beklentileri incelenmiş; katılımcıların sistemlerin analitik yorum yapabilmesi, özgün içerik sunması ve ücretsiz erişilebilir olması yönündeki talepleri ön plana çıkmıştır. Ayrıca kullanıcı dostu arayüz ve kişiselleştirilmiş öneriler de öne çıkan beklentiler arasında yer almıştır. Benzer şekilde, Luo ve arkadaşlarının (2025) yükseköğretim bağlamında yürüttükleri çalışmada, öğrencilerin çözüm odaklı, geribildirim verebilen ve kişisel gelişimi destekleyen YZ sistemlerini daha faydalı buldukları belirlenmiştir. Bu bulgular, rehberlik hizmetlerinin dijitalleşme sürecinde kullanıcı merkezli tasarımın ne denli önemli olduğunu göstermektedir. YZ destekli rehberlik uygulamalarının yalnızca teknolojik yeterlilikle değil, aynı zamanda psikolojik danışma ilkeleriyle uyumlu biçimde yapılandırılması önemlidir. Özellikle bireysel farklılıkları dikkate alan, etik ilkelere duyarlı ve kullanıcıyı pasif değil aktif bir özne olarak konumlandıran sistemler, hem etkililik hem de kabul görme açısından daha sürdürülebilir olacaktır. Bu bağlamda, geliştirilecek uygulamaların teknik donanım kadar insani duyarlılıklarla da şekillendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında ulaşılan önemli bulgulardan biri, yapay zekânın rehberlik hizmetlerinde etik açıdan değerlendirilmesinde katılımcıların iki farklı görüşte birleştiğini göstermektedir. Katılımcıların bir kısmı, yapay zekâ araçlarının gizlilik ilkelerine uygun biçimde tasarlanması ve danışan onamı gibi etik standartların sağlanması durumunda bu teknolojilerin danışmanlık sürecine entegre edilebileceğini ifade etmiştir. Diğer katılımcılar ise, insan merkezli hizmetlerin yerini teknolojik sistemlerin almasının etik açıdan sakıncalı olabileceğini ve danışanla kurulan duygusal bağın zayıflayabileceğini belirtmişlerdir. Bu bulgu, alanyazında yer alan güncel çalışmalarla örtüşmektedir. American Counseling Association (2024) tarafından yayımlanan raporda, yapay zekânın danışmanlık hizmetlerinde kullanımıyla ilgili etik ilkeler detaylı biçimde ele alınmış; gizlilik, veri güvenliği ve danışan onamı gibi temel ilkelerin sağlanması durumunda YZ kullanımının desteklenebileceği ifade edilmiştir. Ancak aynı raporda, insan etkileşiminin yerini teknolojinin almasının danışmanlık sürecinde etik riskler doğurabileceği yönünde görüşler de yer almaktadır. Benzer şekilde, APA (2025) tarafından hazırlanan etik rehberde, yapay zekâ tabanlı araçların kullanımında veri güvenliği, danışan mahremiyeti ve algoritmik şeffaflık gibi konulara dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Gore ve Dove'un (2024) yürüttüğü pilot çalışmada ise psikolojik danışmanlık eğitimi alan öğrencilerin bir kısmı yapay zekânın danışmanlık sürecini destekleyebileceğini düşünürken, diğerleri insan dokunuşunun yerini almasının etik açıdan sakıncalı olabileceğini belirtmiştir. Bu bulgular, yapay zekâ teknolojilerinin rehberlik hizmetlerine entegrasyonunda yalnızca teknik yeterliliklerin değil, aynı zamanda etik duyarlılıkların da dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Danışmanlık sürecinin özünde yer alan güven, empati ve insani bağ gibi unsurların korunması, teknolojik araçların destekleyici rol üstlenebilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, yapay zekâ uygulamalarının rehberlik hizmetlerinde kullanımı planlanırken, etik ilkelerin açık biçimde tanımlanması ve uygulayıcıların bu konuda yeterli farkındalığa sahip olmaları gerekmektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen bir diğer bulgu, yapay zekâ destekli rehberlik uygulamalarına yönelik veli ve öğrenci tutumlarının çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, bu teknolojilerin eğitim ortamına entegrasyonunda velilerin ve öğrencilerin öncelikle bilgilendirilmesi gerektiğini vurgulamış; bazı katılımcılar olumsuz tavırların gelişebileceğini, bazıları ise olumlu yaklaşımların sergilenebileceğini ifade etmiştir. Bu durum, yapay zekâyâ yönelik tutumların homojen olmadığını ve bireylerin bilgi düzeyi,

deneyim ve algılarına göre şekillendiğini göstermektedir. Bu bulgu, Aydemir ve Seferoğlu'nun (2024) çalışmasıyla örtüşmektedir. Söz konusu araştırmada öğretmen, öğrenci ve velilerin YZ tabanlı eğitim uygulamalarına yönelik algıları incelenmiş; katılımcıların bir kısmı yapay zekânın öğrenme sürecini destekleyebileceğini belirtirken, bazıları insan etkileşiminin zayıflayabileceği ve güven sorunları yaşanabileceği yönünde görüş bildirmiştir. Benzer şekilde, Katsantonis ve Katsantonis'in (2024) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada, yapay zekâyâ yönelik tutumların bireylerin bilgi düzeyi, deneyim ve duygusal algılarıyla doğrudan ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Özellikle bilgilendirme eksikliği, olumsuz tutumların temel nedenlerinden biri olarak öne çıkmıştır. Bu bulgular, yapay zekâ tabanlı rehberlik uygulamalarının geliştirilmesinde yalnızca teknik altyapının değil, aynı zamanda toplumsal kabulün de dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Teknolojik yeniliklerin eğitim ortamına entegrasyonunda paydaşların bilgilendirilmesi, sürece aktif katılımlarının sağlanması ve etik kaygıların şeffaf biçimde ele alınması önemlidir. Veli ve öğrenci tutumları, yalnızca bireysel algılarla değil; aynı zamanda kurumsal iletişim stratejileri ve toplumsal farkındalık düzeyiyle şekillendiğinden, bu süreçte kapsayıcı ve açıklayıcı yaklaşımlar benimsenmesi kritik öneme sahiptir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, rehberlik hizmetlerinde yapay zekâ kullanımına ilişkin psikolojik danışmanların görüşlerini incelemeyi amaçlamakla birlikte, bazı sınırlılıklar içermektedir. Öncelikle, çalışma yalnızca 15 gönüllü psikolojik danışmanla gerçekleştirilmiş olup, katılımcı sayısının sınırlı olması elde edilen bulguların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Katılımcıların farklı kurumsal yapılarda ve coğrafi bölgelerde görev yapmaları, görüş çeşitliliği açısından avantaj sağlasa da, örneklemin homojen olmaması da sınırlılıktır. İkinci olarak, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanılması, katılımcıların bazı konularda derinlemesine bilgi sunmalarını sınırlamış olabilir. Görüşmelerde yapay zekâyâ ilişkin teknik bilgi düzeyinin düşük olması, bazı yanıtların yüzeysel kalmasına neden olmuş ve teknolojik kavramların algılanmasında farklılıklar yaratmıştır. Üçüncü olarak, araştırma yalnızca psikolojik danışmanların perspektifine odaklanmış olup, rehberlik hizmetlerinin diğer paydaşları olan öğrenciler, veliler ve yöneticilerin görüşleri kapsam dışı bırakılmıştır. Bu durum, yapay zekâ uygulamalarının eğitim ortamındaki çok boyutlu etkilerini değerlendirme açısından sınırlayıcı bir faktör olarak değerlendirilebilir. Sınırlılık olarak ele alınabilecek bir durum da çalışmanın yapay zekâ teknolojilerinin hızla geliştiği bir dönemde gerçekleştirilmiş olup, elde edilen bulgular zamanla geçerliliğini yitirebilir. Bu nedenle, teknolojik gelişmelerin dinamik yapısı göz önünde bulundurularak, ilerleyen dönemlerde daha geniş kapsamlı ve disiplinler arası araştırmaların yapılması önerilmektedir. YZ kullanım yeterliliği katılımcıların kişisel algılara göre nitelenmektedir ki bu da sınırlılıklardan biridir.

Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda, rehberlik hizmetlerinde yapay zekâ temelli uygulamaların daha etkili, etik ve işlevsel biçimde kullanılabilmesi için çeşitli öneriler sunulabilir. Öncelikle, psikolojik danışmanlara yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlenerek yapay zekâ teknolojilerine ilişkin bilgi düzeylerinin artırılması sağlanmalıdır. Bu eğitimlerde yalnızca teknik beceriler değil, aynı zamanda etik ilkeler ve veri güvenliği konuları da ele alınmalıdır. Yapay zekâ destekli rehberlik uygulamaları, kullanıcı dostu arayüzlere sahip, danışmanlık ilkeleriyle uyumlu ve veri mahremiyetini önceleyen bir yapıda tasarlanmalıdır. Veli ve öğrencilere yönelik bilgilendirme çalışmaları yürütülerek yapay zekâyâ yönelik olası önyargıların azaltılması ve teknolojinin doğru anlaşılması sağlanmalıdır. Ayrıca, yapay zekâ uygulamalarının rehberlik hizmetlerine entegrasyonu pedagojik, etik ve kültürel boyutlarıyla ele alınmalı; bu doğrultuda disiplinler arası iş birlikleri

teşvik edilmelidir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda farklı yaş gruplarından öğrenciler, veliler ve okul yöneticileri gibi diğer paydaşların görüşleri de dahil edilerek daha kapsamlı ve karşılaştırmalı çalışmalar yürütülmesi önerilmektedir. Bu öneriler, rehberlik hizmetlerinin dijital dönüşüm sürecinde yapay zekâ teknolojilerinden en verimli biçimde yararlanılabilmesi ve mesleki standartların korunarak geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Aktepe, V. (2005). Eğitimde bireyi tanımanın önemi. *Abi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 15–24.
- American Counseling Association. (2025). *Ethical guidance for AI in the professional practice of health service psychology*. <https://www.apa.org/topics/artificial-intelligence-machine-learning/ethical-guidance-ai-professional-practice>
- American Counseling Association. (2024). *Recommendations for practicing counselors and their use of AI*. <https://www.counseling.org/resources/research-reports/artificial-intelligence-counseling/recommendations-for-practicing-counselors>
- Arslan, K. (2021). Yapay zekânın tarih içindeki gelişimi ve eğitimde kullanılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 54(2), 528–554.
- Asio, J. M. R. (2024). Artificial intelligence (AI) literacy and academic performance of tertiary level students: A preliminary analysis. *Social Sciences, Humanities and Education Journal*, 5(2), 309–321.
- Aydemir, H., & Seferoğlu, S. S. (2024). Investigation of users' opinions, perceptions and attitudes towards the use of artificial intelligence in online learning environments. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, 26(1), 70–92. <https://doi.org/10.2478/eurodl-2024-0007>
- Çam, S. (2003). Okullarda rehberlik hizmet alanları ve birimleri. In G. Can (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s. 27–464). Pegem A Yayınları. <https://doi.org/10.14527/9789756802656.03>
- Canpolat, M. (2021). Psikolojik danışmanlık ve rehberlikte yapay zekâ kullanılabilirliği üzerine bir araştırma. *Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Dergisi*, 1(1), 1–25.
- Cruz-Gonzalez, P., He, A. W. J., Lam, E. P., Ng, I. M. C., Li, M. W., Hou, R., ... & Vidaña, D. I. S. (2025). Artificial intelligence in mental health care: A systematic review of diagnosis, monitoring, and intervention applications. *Psychological Medicine*, 55, e18. <https://doi.org/10.1017/S0033291724003295>
- Dehbozorgi, R., Zangeneh, S., Khooshab, E., et al. (2025). The application of artificial intelligence in the field of mental health: A systematic review. *BMC Psychiatry*, 25. <https://doi.org/10.1186/s12888-025-06483-2>
- Erden, A. A. (2023). Yapay zekâ sosyolojisi üzerine bir değerlendirme. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3), 1334–1350.
- Fidan, N. (2012). *Eğitim bilimine giriş*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Frontiers in Digital Health. (2024). <https://www.frontiersin.org/journals/digital-health/articles/10.3389/fdgth.2024.1414178/full>
- Gore, S., & Dove, E. (2025). Ethical considerations in the use of artificial intelligence in counselling and psychotherapy training: A student stakeholder perspective—A pilot study. *Counselling and Psychotherapy Research*, 25(1). <https://doi.org/10.1002/capr.12770>

- Choi, H., & Wang, L. (2025). A Pilot Study Exploring User Needs and Expectations for AI-Based Academic Search Tools. In Congress of the International Ergonomics Association (pp. 196-200). https://doi.org/10.1007/978-981-95-0211-0_30
- Hossain, Z., Çelik, Ö., & Hınız, G. (2025). Exploring EFL students' AI literacy in academic writing: Insights into familiarity, knowledge and ethical perceptions. *Journal of Theoretical Educational Science*, 18(1), 157–181. <https://doi.org/10.30831/akukeg.1538011>
- Javidan, A., & Za, S. (2024). AI and decision-making process: A meta-synthesis of the literature. In *Navigating digital transformation* (p. 251–271). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-76970-2_16
- Karakaş, S., Rukancı, F., & Anameriç, H. (2009). *Belge yönetimi ve arşiv terimleri sözlüğü*. Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayın No: 24.
- Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: Nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68–86.
- Karatay, R. (2020). Eğitimde yapay zekâ kullanımı ve gelişimi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(31), 589–612.
- Katsantonis, A., & Katsantonis, I. G. (2024). University students' attitudes toward artificial intelligence: An exploratory study of the cognitive, emotional, and behavioural dimensions of AI attitudes. *Education Sciences*, 14(9), 988. <https://doi.org/10.3390/educsci14090988>
- Luo, J., Zheng, C., Yin, J., & Teo, H. H. (2025). Design and assessment of AI-based learning tools in higher education: A systematic review. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 22(1), 42. <https://doi.org/10.1186/s41239-025-00540-2>
- Majjate, H., Bellarhmouch, Y., Jeghal, A., Yahyaouy, A., Tairi, H., & Zidani, K. A. (2023). AI-powered academic guidance and counseling system based on student profile and interests. *Applied System Innovation*, 7(1), 6. <https://doi.org/10.3390/asi7010006>
- Mansoor, H. M. H., Bawazir, A., Alsabri, M. A., Alharbi, A., & Okela, A. H. (2024). Artificial intelligence literacy among university students-A comparative transnational survey. *Frontiers in Communication*, 9,1-12. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2024.1478476>
- Marocco, S., Barbieri, B., & Talamo, A. (2024). Exploring facilitators and barriers to managers' adoption of AI-based systems in decision making: A systematic review. *AI*, 5(4), 2538–2567. <https://doi.org/10.3390/ai5040123>
- Özçelik Baloğlu, Ö. (2023). Teknolojik bir dönüşüm olarak dijitalleşme kavramı ve etkileri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(2), 1189–1210. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1276723>
- Özdem, K. (2022). Üretken yapay zeka modellerinin dijital dönüşümdeki yeri ve önemi. In M. Yılmaz & M. Akcayol (Eds.), *Yeni nesil teknolojiler ışığında yapay zeka ve dijital dönüşüm* içinde (s. 21–35). Nobel.
- Öztemel, E. (2018). Dijital dönüşüm: Tarihçesi, tanımı ve işletmeler üzerindeki etkisi. *Niğantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1).
- Öztürk, M. S. (2024). Yapay zekâ: Kuram tabanlı bir analiz. *Gazî Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1).
- Sayan, Y. (2001). *İlköğretim kurumlarındaki öğrenci dosyalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Schmidt, J. J. (2014). *Counseling in school: Comprehensive programs of responsive services for all students* (6th ed.) Pearson.

- Tekindal, M., & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153–182.
- Toker Gökçe, A., Deveci Topal, A., Kolburan Geçer, A., & Dilek Eren, C. (2024). Investigating the level of artificial intelligence literacy of university students using decision trees. *Education and Information Technologies*, 30, 6765–6784. <https://doi.org/10.1007/s10639-024-13081-4>
- Tutar, H., & Erdem, A. T. (2020). *Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve SPSS uygulamaları* (1. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Ünal, H. (2019). Dijitalleştirme ve kurumsal elektronik arşiv yönetimi sistemlerinin yapılandırılması. *Türk Kütüphaneciliği*, 33(2), 173–188.
- Uzun, A. E., & Durgut, F. (2025). Okul psikolojik danışmanlarının çalıştıkları kurumlarda öğrencilere pozitif katkılarına ilişkin branş öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 61–77.
- Yeşilyaprak, B. (2016). *21. yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri: Gelişimsel yaklaşım* (25. baskı). Nobel Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Zhai, C., Wibowo, S., & Li, L. D. (2024). The effects of over-reliance on AI dialogue systems on students' cognitive abilities: A systematic review. *Smart Learning Environments*, 11(1). <https://doi.org/10.1186/s40561-024-00252-3>

Yazarlar Hakkında

Abdullah Ensar UZUN: Dr., Hikmet Cıngılı Anaokulu, Milli Eğitim Bakanlığı

Gülğün UZUN: Dr. Öğr. Üyesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Erciyes Üniversitesi

Ahmet Taha CAN: Yüksek Lisans Öğrencisi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Atatürk Üniversitesi

Ayşe YILMAZ: Yüksek Lisans Öğrencisi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Atatürk Üniversitesi

Yazar Katkıları

Yazar 1(AEU): Tartışma ve Sonuç, %25

Yazar 2 (GU): Yöntemin belirlenmesi, danışmanlık, verilerin toplanması %25

Yazar 3(ATC): Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, kuramsal çerçeve, %25

Yazar 4(AY): Araştırmanın tasarlanması, veri analizi, %25

Çıkar Çatışması

Bu makale için yazarlardan herhangi biri için çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek

Yazarlar, çalışma için herhangi bir finansman desteği almamıştır.

Not

Çalışmaya dahil edilen tüm katılımcılardan aydınlatılmış onam alınmıştır.

Etik Bildirim

Çalışma protokolü Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik İnceleme Kurulu tarafından onaylanmıştır. Çalışma, 1964 Helsinki Bildirgesi ve sonraki güncellemelerinde belirtilen etik standartlara uygun olarak yürütülmüştür.

Etik Kurul Adı: Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik İnceleme Kurulu

Belge Numarası: 525